

1762.

1. ^{*} Procius: De usufructu et administratione legitima, a matre et ascendenti, bus maternis heredis reliquenda, patri non edimendis. Programma, quo senior et reliqui fac. jur. assessores memoriam Bornianam . . . . . recolendam indicunt.
2. ^{*} Greenius Augustus Frides. legum: Programma, quo ordinarius senior et reliqui doctores fac. jur. summus in utroque iure honores Augusti Frides. legum. Greenio, Fridesco Wilhelmo Baccero, Laurico Gallibro Schachero . . . . . tributos indicunt.
3. Baccerus, Fridesco Wilhelmo: De fundo novo atque veteri. ff. I.
4. Baccerus, Hunc. Godofredo: Quod l. 2. P. l. rescind. non dit. etiam ad locationem pertineat.
5. Baccerus, Hunc. Godofredo: Bona uxoris paraphernalia esse praesumenda.

1762.

7. Banerius, Huns. Gorpheus: An et quatenus def. 14.
possit super parentum testamento iungere auctorem.
8. Banerius, Huns. Gorpheus: Fructus consumptos, 15.
ex quibus locupletior existit, an restituere
teneatur C. f. possessor.
9. Banerius, Huns. Gorpheus: Remissio debiti 16.
quod excedit quingentos solidos, judiciali
iniminatione indiget.
10. Banerius, Huns. Gorpheus: Jus relucendi pig.
noris an tempore longissimo praescribatur?
11. Banerius, Huns. Gorpheus: An legatum a debitore 17.
creditori relictum debiti compensati praesumptio
nem inducat?
12. Banerius, Huns. Gorpheus: De operis uxoris
ad easque praestandas obligatione. 18.
13. Banerius, Huns. Gorpheus: De iure operis
artificialibus adquiretorum

1762.

14. Maenius, Henr. Godspens : De servitutis
altrius tollendi vera notione.

15. Maenius, Henr. Godspens : Qua actione vlti-
dis boni in pacto de reverendo experiendum sit
et quatenus rei vindicatio obtineat ?

16. Bauer, Joh. Godspens : pro. jus. pro cancellariis.
De pretio in locum investiturae simul chancel-
succedente. Programma, quo summas in utro-
que jure honores . . . Fabricii Gotthelf
Martini conferendos indicat.

17. Boehmius, Joh. Gottlob : De studiis et doctri-
nae publicae historiarum in academia Lip-
sica ortu. Oratio in panegyri magistrorum
philos. creatorum . . . pronunciata.

18. Brenning, Christianus Henricus : De causis
justis soluti foederis ex jure gentium. Pro-
gramma, quo ad orationem auspicialem
invitat.

1762.

19. Brenning, Christianus Henricus: De usu for-
si sententiae Cero. Saevoiae Tebi in l. 38 D
de aur. arg. mund. leg. Programm., quo dis-
tationes publicas indicit.
20. Brenning, Christianus Henr.: Capita juris
controversa. Specimen V.
21. Brenning, Christianus Henricus: De Differentiis
juris Romani et Germanici in uere Romano
filia familias et thori socia Germanica.
22. Brenning, Christianus Henr.: Capita juris con-
versa. Specimen IV.
23. Brenning, Christianus Henricus: De filia herede
contra jura Germanica antiqua.
24. Brenning, Christianus Henr.: Capita juris con-
versa. Specimen I.

1762.

25. Breuning, Christianus Henr: Capita juris controuersa. Specimen III.
26. Breuning, Christianus Henr: Capita juris controuersa. Specimen II.
27. Breuning, Christianus Henricus: De Differentiis juris Romani et Germanici in legitima et querela inofficiosi testamenti litem
28. Compans, Antonius Gullicus: De testamentis solemnibus inuatis ex solatorum urbium Lusitaniae Superioris consensu.
29. Francke, Henricus Gullicus: De cultu ac neglecto iterum in academiis studio politico necessariae que illius instauratioue. Programma, quo et orationem auspiciatum inuitat
30. Francke, Henricus Gullicus: De fabris politicoe Imperialis.

1762.

31. Franzen, Adamus Gulielmus: De officiorum probae
prio Programma, quo ad orationem auspicalium
curritur.
32. Frederici, Christophus Conradus Wilhelmus: De aere
debitis exustis obligata. Programma, quo ad ora
tionem auspicalium curritur.
33. Greenius, Augustus Fredericus Lignemundus: De aliena
natione fideicommissi familiaris ob damnum
fatale inprimis belli.

See
r
n
x
n

Pr. 47. num. 29.

MEMORIAM
BORNIANAM

IN
AUDITORIO ICTORVM
SOLENNI ORATIONE

DIE XII. IVN. CIOIOCCCLXII

HORA IX.

RECOLENDAM

INDICVNT

ORDINARIVS
SENIOR ET RELIQVI FACVLTATIS
IVRIDICAE LIPSIENSIS ASSESSORES

*De usufructu et administratione legitimae, a matre et
ascendentibus maternis liberis relinquendae,
patri non adimendis.*

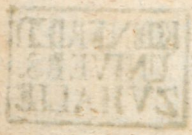
MEMORIAM
BORNIAM

IN
AUDITORIO ICTORVM
SOLENNI ORATIONE

DIE XII IVM CXCCLXXII
HORA IX
RECOLENDAM

INDICENT
ORDINARIVS
SENIOR ET RELIOVI FACULTATIS
IURIDICAE LIPSENSIS ASSESSORES

Die Schrift ist in administrativem Bestande, a matre et
officiis matris libere reproducib.
patris non admittit.

DE
VSVFRVCTV ET ADMINISTRATIONE
LEGITIMAE, A MATRE ET ASCENDENTIBVS
MATERNIS LIBERIS RELINQVENDAE, PATRI
NON ADIMENDIS.

Apud Romanos in libera republica liberorum, patriae potestati subiectorum, tam dura fuit conditio, quam seruorum, ita, vt nihil haberent proprii, sed, quicquid ad eos peruenerat, hoc parentibus suis acquirerent, sine vlla distinctione. Quod ita parentum fiebat, vt eis licentia esset, illud alii donare, vel vendere, vel quocunque modo voluerant, adplicare. *§. 1. 1. per quas pers. nob. acquir. pr. 1. quib. non est perm. fac. testam.* Enim vero Imperatores ab hoc rigore bona castrensia, quae filios familias in vera militia, vel illius occasione adquisiuit, quaeque, nisi militaret, adquisiturus non fuisset *l. 11. d. castr. pec. l. 1. C. Eod. ac, ad eorum exemplum, quasi castrensia, filios familias ex quasi militia, nimirum icuitu artium liberalium, vel officiorum publicorum, quaesita l. fin. C. d. inoff. testam.* exceperunt, plenissimum eorum dominium filiis, in potestate patria quidem dependentibus, sed haecenus iure patrum familias donatis, concedentes. *§. 6. 1. d. test. milit. d. pr. 1. quib. non est permiff.* Deinde generali constitutione, quae liberis obuenerant, peculii vocabulo

bulo insignita, in plura dispersita sunt genera, dum IUSTINIANVS, conseruato castrensiū et quasi castrensiū iure, de reliquis fanciuit, vt, *si quid liberis ex re patris obuēniat*, hoc, secundum antiquam obseruationem, totum pareni acquiratur. *d. §. 1. I. per quas pers.* Vbi pro re patris etiam habetur, quod intuitu patris, qui causa mouens principalis est, ab altero datur, vel relinquitur. *arg. l. 5. §. 2. d. iur. dot. l. 10. §. 6. d. vulg. et pupill. substit. l. 6. d. collat. l. 45. §. 4. d. acq. vel amitt. hered.* Quod autem ex alia causa, quam ex causa verac, vel quasi militiae, vel ex re patris, filiusfamilias sibi adquisiuit, illius usufructum is patri quidem acquirit, dominium autem apud eum remanet, vi dictae generalis constitutionis. *d. §. 1. I. per quas person. l. 6. C. d. bon. quae liber.* Sic alia liberorum bona *peculii castrensis*, alia *peculii quasi castrensis*, alia *peculii profectiui*, alia *peculii aduentiui* speciem prae se ferunt. Sed nec in eo legislatoris liberalitas substitit, postquam ille in aliquibus casibus etiam *peculii aduentiui* usufructum patri ademit, ac liberis concessit. *vid. l. 6. §. 2. l. 7. §. 2. vers. sin. autem. l. 8. pr. vers. siue econtrario. C. d. bon. quae liber. Nou. 118. c. 2. Nou. 134. c. 11.* Quod subdiuisioni *peculii aduentiui*, in *regulare*, in quo pater usufructum, liberi vero proprietatem habent, ac *irregulare*, quod iure plenae proprietatis ad liberos pertinet, vt tamen filius ob id iure patrisfamilias non utatur, causam dedit. Ad *peculium aduentiui irregulare*, pertinet quoque, quod liberis ab aliquo datur, vel relinquitur, adiecta conditione, ne ad patrem usufructus perueniat. *Authent. excipitur. C. d. bon. quae liber. Nou. 117. c. 1.*

Haec usufructus ademptio, si a matre, vel a parentibus maternis proficiscatur, an etiam legitimam liberis relinquentam adficiat? in disceptatione versatur. Quam quaestionem, quamuis, post alios plures, affirmat BERLICH P. I. Dec. 137. n. 15. seqq. MEVIUS Dec. CCCLVI. n. 2. TITIVS ad Lauterbach. Obs. CCCCXXXIII. et *Iur. priu. L. VI. c. 12. §. 14. seqq.* STRYV. Ex.

XII.

XII. *ib. 5.* ibique MVLLER *lit. 6.* rectius tamen negant LAVTER-
 BACH *Concl. forens. Ex. XXVII. ad L. 15. Digest. §. 12. et Disp.*
d. vsufr. patern. §. XXIII. FACHINEVS *L. V. controu. cap. 21.*
 HVBER *praelect. ad Pand. L. V. tit. 2. §. 12.* BERGER *resol. leg. obsf.*
L. XV. tit. 1. qu. 2. PAGENSTECHE *Irner. iniur. vapul. coit. X.*
§. 7. seqq. MENCKEN *ad Pand. L. XV. tit. 1. §. 9.* GRIBNER *d.*
vsufr. legit. patri non adim. thes. IV. seqq. LVDOVICI *de tacit.*
prohibit. vsufr. patern. §. XV. seqq. reliquos, tam antiquiores,
 quam recentiores, vt taceamus. Equidem in dicta authentica,
excipitur, legi 6. C. d. bon. quae liber. subiecta, agitur de eo,
 quod ab aliquo parentum datur, vel relinquitur, nec non abs-
 que distinctione inter legitimam, et id, quod eam excedit, con-
 ditio adiecta, ne vsusfructus ad patrem perueniat, adprobatur.
 Cuius authenticae autorem siue cum MOLLERO *L. II. Semestr.*
c. 26. RITTERSHVSIO *promul. error. Irner. no. 56.* GRINERO
dict. Disp. 1b. XXXVI. reprehendas, siue cum PAGENSTECHE-
 RO *d. l. §. 3. 5. et 10.* defendas, certe glossa ad *Nou. 117. c. 1. lit.*
c. vers. Sed num quid etiam in naturali debito, facili effecit nego-
 tio, vt sententia dictae adscriberetur authenticae, *a matre et*
ascendentibus maternis etiam legitimae vsusfructum patri adimi, et
liberis relinqui posse. Etenim apud plures olim tanta glossae
 Accursianae fuit autoritas, vt illam potius, quam textum pro
 se habere mallent, quin inter ICtos humaniores et elegantioris
 Iurisprudentiae sectatores quoque nonnulli causam egerint
 glossatorum. BRVNQVELL *hisor. iur. P. III. M. 2. c. 5. §. 4. seqq.*
 Quapropter sola glossae autoritate nititur BERLICH *dict. Dec.*
137. n. 15. seqq. qui praecedente *n. 9. seqq.* non solum fateri co-
 gitur, aduersarios, qui ademptionem vsusfructus paterni in le-
 gitima reprobant, firmiori iuris fundamento instructos esse,
 sed et concedit, generalitatem dictae authenticae, *excipitur,* ex
 fonte suo, nimirum *Nou. 117. c. 1.* declarationem recipere, ne-
 que aliquid statuere aduersum: quamuis opinioni a PAVLO DE
 CASTRO in *Auth. Res quae. C. commun. d. legat. n. 4.* CHRISTOPH.

raro V

A 3

BESOLDO

VI

BESOLDO *d. libr. iur. c. 5. vers. sed sunt.* IO. STRAVCHIO in *Irnerio non errant. c. II. §. 7.* propugnatae, *authenticas simpliciter valere, nec non Nouellis, ex quibus sunt desumptae, praefendas esse,* ipse sit adductus. *d. P. II. Dec. 257. n. 44.* Deinde glossa rationem suae assertionis desumit ex *l. 25. C. d. inoffic. testam.* quod filius per ademptionem ususfructus paterni in legitima non gravetur, sed eius conditio melior reddatur. Qua de re vrgeri solet, quod dispositio legis, de legitima sine onere relinquenda, cesset, siquidem conditio ad promouendum haeredis fauorem tendit; quodque in detrimentum alicuius non debeat detorqueri, quod fauore illius constitutum est *l. 6. C. d. legibus, cap. 61. d. R. I. in 6to;* vt et prouisio legis patri saltem tribuat usumfructum, tacente nec prohibente testatore, secus, si testator potestate de bonis suis disponendi usus ipsemet prohibeat. Denique rationem aliam suppeditare videtur eadem lex *25. C. de inoffic. testam.* vbi Imperatores aiunt: *Filiis matrem, quae de mariti moribus secus suspicatur, ita posse consulere, iure compertum est, vt eos sub hac conditione instituat heredes, si a patre emancipati fuerint, atque eo pacto secundum tabulas bonorum possessionem patrem cum re accipere non videri, qui conditioni minime obtemperarit, neque ei nomine filiorum inofficiosi eo modo actionem posse competere, quibus nullam iniuriam fecerit mater, sed potius putauerit prouidendum, et ideo restituere debet.* Hic agitur de specie, qua mater filiis, quos hac conditione, *si a patre emancipati fuerint,* haeredes scripserat, haerodem substituit, vel cohaerodem dedit; quippe quod ex mentione querelae inofficiosi ibidem facta apparet, quoniam haec actio non datur, nisi ab aliquo ex testamento adita sit haereditas, vt recte obseruat *CVIACIVS Lib. IV. Obseru. 24.* Iam si in specie ista matri facultas datur, per consequentiam ususfructum patri penitus adimendi, nihil ob stare, videtur, quo minus expressa ususfructus paterni in legitima ademptio adprobata censeatur.

Verum

Verum enim vero sequentia *Nou. 117. c. 1. pr.* verba: *Sancimus igitur, licentiam esse et matri et auiae, aliisque parentibus, postquam reliquerint filiis partem, quae lege debetur, quod reliquum est suae substantiae, siue in solidum voluerint, siue in partem, filio vel filiae, nepoti vel nepti, et deinceps descendantibus donare, aut etiam per ultimam relinquere voluntatem, sub hac definitione atque conditione, si voluerint, ut pater, aut qui omnino eos habent in potestate, in his rebus neque vsumfructum, neque quodlibet penitus habeant participium. Haec enim et extraneis relinquere poterant, unde nulla parentibus utilitas nasceretur. Hoc itaque non solum parentibus, sed etiam omni personae licere praecipimus; si perlegas et relegas, confitearis necesse est, quod manifesta sit legislatoris voluntas, a bonis, quae mater, vel ascendentes materni descendantibus in potestate constitutis relinquunt, si quidem voluerint, ut pater, aut qui omnino eos habent in potestate, in his rebus neque vsumfructum, neque quodlibet penitus habeant participium, ante omnia separandam esse partem, vi legis descendantibus necessario relinquendam, postea id, quod reliquum est, definitionem ac conditionem istam, ne pater vsumfructum consequatur, recipere. Unde consequitur, neutiquam valere hanc conditionem, intuitu partis, quae lege debetur, liberamque donantis vel testantis de ea dispositionem respuit. Quod abunde probant verba: *postquam reliquerint filiis partem, quae lege debetur.* Quae non poterant non gratis adhiberi, si mens fuisset, vsumfructus paterni ademptionem etiam in parte legitima valere, quum in toto iam pars contineatur *l. 113. d. R. I.* ac idem ius regulariter in parte, quod in toto, obtineat. *l. 13. §. 1. d. fund. dot. l. 82. d. acquir. hered. l. 30. §. 2. ad L. Falcid.* Si vero dispar ratio totius et partis sit, dispositio de toto, si partem complecti debeat, eo curatori indiget expressione. *arg. l. 8. §. 5. d. inoffic. testam.* Unde, quum alia ratio legitimae esset, alia reliquae bonorum substantiae, necesse erat, ut Imperator discrete diceret, quod vsumfructum legitimae*

VIII

timae patri adimere liceat, siquidem haec ipsius voluntas fuisse. Quod quia factum non est, multo magis citata verba, *postquam reliquerint filiis partem, quae lege debetur*, voluntatem indicant contrariam. Quam voluntatem porro confirmat ratio a legislatore adducta, et a potestate haereditatem extraneis relinquendi personis desumpta, quae non nisi bona liberae dispositioni subiecta tangit, sicque validissimum producit argumentum, patrem usufructu legitimae non esse priuandum. Nam si verum est, sicuti est, patri usufructum bonorum a legitima separatorum adimi posse, quia haec bona extraneis relinqui possunt, sequitur, patrem usufructu legitimae non posse interdici, quoniam legitima liberorum, qui ingrati non fuerunt, personis extraneis relinqui nequit. Cui interpretationi, satis facili minusque contortae, non aduersantur verba legis finalia: *hoc itaque non solum parentibus, sed etiam omni personae licere praecipimus*. Vtuncque omnibus aliis personis, et maxime extraneis, nihil sit cum legitima, mireris tamen oportet, scrupulum inde fuisse enatum, qui torserit PAGENSTECHE-
RVM d. l. §. 8. Nam quis non videt, verba ista finalia neutquam inferuire conclusioni, patri usufructum legitimae liberis relictae aequae auferri posse ab aliquo parentum, ac illo prohibetur pater a persona, quae de parentibus non est, in vniuersa substantia liberis donata, vel relicta. Conferas modo, ut decet, verba ista cum ratione immediate praecedente, atque vides, illa sequens dare ratiocinium. Quemadmodum aliquis parentum usufructu bonorum, quae non sunt portio legitima, ob liberam ea in extraneum transferendi facultatem, patrem priuare valet, ita omni personae, quae non debet legitimam, licet haereditem scribere filiumfamilias, patri vero usufructum penitus auferre, vi liberae bona sua alteri alicui relinquendi potestatis. Quo modo verba legis finalia magis adiuuant, quam impugnant interpretationem, quam defendimus. Ac frustra eam reprobat TITIVS ad Lauterb. d. obf. CCCXXXIII.

387113

et

et iur. priu. d. L. VI. c. 12. §. 16. asserens, in Nou. 117. c. 1. legitimam et caetera bona non comparari intuitu *ususfructus paterni*, ita, vt illius respectu matri facultas adimendi denegeret, intuitu horum vero concedatur, sed ratione *liberioris dispositionis quoad liberos*, hoc sensu: *legitima necessario liberis est relinquenda, verum caetera bona ipsis pro lubitu matris possunt dari, et non dari.* Quod comparationis tertium, et per consequentiam suae explicationis veritatem, cum ex dictae Nouellae verbis initialibus: *sancimus igitur, licentiam esse et matri et auiae aliisque parentibus, postquam reliquerint filiis partem, quae lege debetur, quod reliquum est suae substantiae, sive in solidum etc.* tum imprimis ex Nouellae rubrica: *vt liceat matri et auiae et aliis parentibus, post legitimam partem liberis derelictam, quomodo voluerint, residuam facultatem suam disponere*, probare satagit. Vti vero inscriptiones Nouellarum vi legis destituuntur, quia nec certum, nec veterem vllum autorem habent, sed vel eas pro suo ingenio sibi studiosus quisque fecit, vel sumfit ex Basilicis, *CYIACIVS L. XX. Obs. 33. LINCK d. rubr. nigr. et alb. C. I. n. 16. seq.* ita dicta inscriptio saltem Nouellae particulam, minus vero compendium totius nigri exhibet, sicut indicat, alia plura in Nouella contineri. Quare si non tantum allata dicti capituli primi eiusque proemii verba, sed totam eius seriem, ac praecipue verba finalia: *hoc itaque non solum parentibus etc.* ponderes, in oculos incurrit, legitimam, et caetera bona, non intuitu *liberioris dispositionis quoad liberos*, sed ratione *ususfructus paterni* ab inuicem separari. Nam alias nulla suberat causa, praecipere, qua ratione praeter matrem ac maternos ascendentes, omni personae liceat, *ususfructum patri adimere.* Quin, etfi daremus, quod dandum non est, voluntatem legislatoris, de *ususfructu legitimae patri non adimendo*, per Nou. 117. c. 1. pr. plene non probari, sufficit tamen, multo minus apparere, quod Imperator potestatem, patri *ususfructum legitimae per donationem, vel vltimam voluntatem auferendi, concefferit.* Qua-

IUST

B

propter,

X

propter, quum patri vsusfructus ex legis dispositione compe-
tat. *l. 1. C. d. bon. matern.* certe hoc ius lege quaesitum ipsi eripi
nequit, nisi lex id permittat expressa. DN. DE BERGER *Ref. leg.*
obsf. L. XV. tit. 1. qu. 2. Sicque, onus probandi hanc permissio-
nem dissentientibus incumbere, intelligis.

Hanc vero probationem argumenta, quae supra addu-
ximus, minime efficiunt. Quantumuis doctrina PAGEN-
STECHERI *d. l. §. 10.* displiceat, atque authenticae, *excipi-
tur. C. d. bon. quae liber.* sententia videatur adscribenda esse, a
matre et ascendentibus maternis etiam legitimae vsusfructum
patri adimi, et liberis relinqui posse: atamen ICRi melioris
notae recte censent, authenticam istam pariter, ac reliquas ab
Irnerio, alioque, priuata autoritate Codici insertas, non aliter
valere, quam quatenus cum Nouellis, quippe fontibus, unde
manarunt, conueniunt. ALBERIC. GENTILIS *d. libr.*
iur. ciu. cap. 6. MAVRITIVS *d. libr. iur. comm. th. 15.* HILLI-
GER *ad Donellum L. I. c. 11. lit. e.* MENCKEN *System. iur. ciu.*
sec. Pandect. proem. §. 8. Quare, quum Nouella 117. *c. 1. pr.*
legitimam a reliquis testatoris bonis separet, ac solummodo
de his, quae legitimam superant, disponat, vsusfructu pa-
trem priuari posse, authentica *excipitur*, vbi distinctionem
istam negligit, dictae Nouellae, ex qua desumpta est, nec de-
rogare, nec eam explicare valet. Neque generalitatem au-
thenticae tuetur, nec pleniorum facit probationem glossa ad
Nou. 117. c. 1. pr. Nam post studia elegantioris iurisprudentiae,
ab ALCIATIS, GOVEANIS, DVARENIS, HOTTOMANNIS aliis-
que, magis exulta, nullus porro dubitat, glossae autorita-
tem, etiamsi laude promerita non sit priuanda, non maiorem
esse, alterius cuiusuis viri eruditi doctrina. REINKING *d. R. S.*
et E. L. II. cl. 2. c. 11. n. 17. GAIL. *L. I. Obsf. 153. no. 8.* SCHOEPPFER
Syn. iur. priuar. L. I. Tit. 3. n. 53. Equidem ratio, quam glos-
sator petit ex *l. 25. C. d. inoffic. testam.* per conditionem, quae
vsusfructum legitimae liberis relinquendae patri adimit, fauorem

rem

rem promoueri liberorum, sicque grauamen legitimae non inferri, insuper habenda non esset, si concludens esset, ac vicem expressae legis dispositionis gereret. Sed, etsi concedamus, in *l. 36. §. 1. C. d. inoffic. testam.* solummodo de reprobata legitimae conditione, haeredi grauamen inferente, agi, non tamen sequitur, ex aduerso conditionem, quae liberorum promouet fauorem, adprobari, quantumuis iuri alteri quaesito praeiudicet. Sufficit, legitimam liberis haud ingratis necessario esse relinquendam. Quumque patri vsusfructus competat vi legis *1. C. d. bon. matern.* legi publicae vero testator non derogare, neque cauere queat, ne in vltima voluntate sua vim exferat *l. 55. d. legat. 1.* potius sequitur, conditionem, vsufructui paterno contrariam, perinde ad onera, indoli ac iuri legitimae repugnancia, pertinere, atque ad ea pertinet conditio liberis nociua, quia legitima liberis, exhaeredationom non merentibus, tantopere debetur, vt liberam testatoris de ea dispositionem respuat. Inde oppido controuersiae petis principum, si instes vigeasque, quod prouiso legis patri saltem tribuat vsufructum, tacente nec prohibente testatore, secus, si testator potestate de bonis suis disponeudi vsus, ipsemet prohibeat. Conceditur patri vsusfructus absque hac restrictione in *d. l. 1. C. d. bon. matern.* neque alia lege expressa illius prohibitio, respectu legitimae liberis relinquendae, conceditur testatori. Adeoque ratio a glossatore adducta neutiquam concludit, nec probat potestatem, de legitima in praeiudicium vsusfructus paterni disponendi, testatori datam. Maiorem prae se ferre videtur veritatis speciem philosophia, quae praeter alios inprimis placet *TITIO iur. priu. d. L. VI. c. 12. §. 15. et 17.* vbi rationes sequentem subducit in modum. Emancipationem efficere, vt in bonis aduentitiis, quae liberi deinceps adquirunt, patris vsusfructus penitus cesset, eaque ad liberos pleno iure pertineant. Igitur, quum mater liberos sub conditione, *si pater eos emancipauerit*, haeredes instituere possit *d. l. 25. C. d. inoffic. testam.*

apparere, quod patri vsusfructus legitimae adimatur indirec-
te, ita, vt iusta deficiat caussa, cur idem directa matris dis-
positione fieri nequeat. Patri quidem competere vsusfructum
ipso iure in bonis a liberis *acquisitis*, sed non aequè in bonis
acquirendis, quibus accensenda sit legitima, a matre vel paren-
tibus maternis relinquenda. Atque hanc philosophandi rati-
onem tollere non videtur responsio FACHINEI *d. L. V. controu.*
21. Etsi enim dicta *l. 25. C. d. inoffic. testam.* de generali haereditis in-
stitutione agat, neque expressam legitimae faciat mentionem:
attamen legitimam non secus respicit, atque reliquam bonorum
substantiam, quia querelae inofficiosi testamenti, utpote actionis
ob legitimam mouendae, meminit. Deinde frustra asserit
FACHINEVS per legem *1. C. d. bon. matern.* tanquam nouiorem,
abrogari antiquiorem legem *25. C. d. inoff. test.* Nam quo ipso
utraque lex Codici inserta est, eo ipso utraque eandem obli-
gandi vim accepit, neque sequitur, haereditis institutioni con-
ditionem, *si pater liberos emancipauerit*, amplius addi non posse,
quia tempore latae legis *25. C. d. inoff. test.* haereditas matris fi-
lio delata, patri tam quoad proprietatem, quam quoad vsus-
fructum aduicta est, postea vero lex *1. C. d. bon. matern.*
proprietatem bonorum maternorum addidit liberis, saltem vsu-
fructu eorum patri referuato. GRIBNER *d. vsufr. legitim. patr.*
non adim. ib. X. Sed nec dictam philosophandi rationem, quan-
tum satis est, elidit dispositio legis *3. C. d. bonis maternis*, vt qui-
dem credit GRIBNER *d. l.* Etiam si de filiis viua matre
emancipatis, et portione virili vsusfructus, patri competente
in haereditate, a matre ad filios delata, in *d. l.* agatur: non ta-
men, quae de vsusfructu, vi successionis ab intestato patri quaesi-
to, agit dispositio, de vsusfructu paterno partis legitimae liberis
necessario relinquendae, rectè accipitur, neque cum GRIBNE-
RO regerere iuuat, ius in eitata *l. 3. fundatum per Nouellam 117.*
auctum, ac integrum legitimae vsusfructum patri plenissime
referuatum esse, quia sic principium, a dissentientibus nega-
tum

tum petitur. Quicquid id est, indirectam ususfructus paterni ademptionem in bonorum parte, quae liberis lege debetur, neutiquam probat citata *l. 25. C. d. inoffic. testam.* ac sine iusta causa dissentiunt SICHARD *ad l. 25. C. d. inoffic. testam. LINCK d. exhaeredat. bon. ment. fact. th. XVIII.* FROMANN. *de exhaered. liber. bon. ment. fact. th. VI. n. 23.* Nam quum antea parens, emancipando liberos suos, licentiam haberet, ex rebus, quae ipsius acquisitionem effugiebant, scilicet bonis liberorum aduentitiis, tertiam partem, quasi pro pretio emancipationis, sibi retinere, IVSTINIANVS constitutione sua effecit, ut loco tertiae partis dominii, quam antehac retinere poterat pater, dimidiam non dominii rerum, sed ususfructus retineret. *d. l. 6. §. 3. C. d. bon. quae liber. §. 2. I. per quas person. nob. acquirit.* ibique VINNIVS. Quod igitur in locum quartae partis, cuius fit mentio *§. 6. I. d. inoffic. testam.* iure nouissimo, secundum diuersum liberorum numerum, modo triens, modo semis nomine legitimae successit, semissem vero legitima nunquam excedit, *Non. XVIII. c. 1.* certe pater liberos suos, ob conditionem a matre haereditatis instituti adiectam, emancipans, ususfructum in dimidia haereditatis maternae parte retinet, adeoque de adempto legitimae ususfructu conqueri nequit. Nam frustra hoc emancipationis praemium, sicuti vocatur in *l. 3. C. d. bon. matern. quod vices remunerationis gerit d. l. 6. §. 3. C. d. bon. quae liber.* ad bona aduentitia, ante emancipationem a liberis pure acquisita, restringitur. Etiam si concedamus, in specie legis *25. C. d. inoffic. testam.* bona a matre relicta a liberis non prius acquiri, quam conditione emancipationis existente, neque vrgeri velimus, quod certa ratione vrgeri potest, liberis in parentum adhuc viuentium bonis aliquod condominium competere, vid. *l. 1. §. 12. d. success. Edict.* ibi: *pene ad propria bona.* STRAVSS *d. iur. liber. in parent. adhuc viuent. bon. C. II. §. 1. seqq.* ita, ut conditio, si pater liberos emancipauerit, non tam dominium iis competens, quam illius vim et effectum suspendat.

XIV

verumtamen sufficit, maternam haereditatem ipso emancipationis momento, eaque mediante ita quidem liberis quaeri, ut mox post mortem matris, ante factam emancipationem adquisita censeatur. *arg. l. 9. §. 1. l. 11. §. 1. qui potior. in pign. Quae ratione patet, eam minus recte bonis, post emancipationem liberis obtinentibus, accenseri. Et quantumvis dubitaueris, illam cum bonis ante emancipationem acquisitis ex asse conuenire, non tamen dubitare licet, quod proxime ad ea accedat, eodemque cum illis iure eo magis uti debeat, quo magis emancipatio viam ad perfectam acquisitionem parat, quae idcirco praemium et remunerationem magis adhuc mereretur, quam ob alia bona ante acquisita mereri potuit, quum horum proprietates sine emancipatione liberis obuenerit. Igitur vides, distinctionem inter bona *acquisita*, et *acquirenda*, in proposita specie nullam praestare utilitatem, sed veram esse, quam probauimus, conclusionem, quod patri ipso iure competat ususfructus in parte dimidia haereditatis, liberis sub conditione emancipationis relictae, non secus, ac in aliis bonis aduentitiis, a liberis ante emancipationem acquisitis, multo minus indirectam ususfructus paterni in legitima ademptionem probari per *l. 25. C. d. inoffic. testam.* Immo fac, hanc ipsam in *d. l. 25.* fundatam esse, an propterea directa ususfructus paterni prohibitio generaliter adprobata censebitur? Minime gentium. Plane singularis in *d. l.* occurrit species, qua mater de mariti moribus secus suspicata, in testamento suo liberis, ne bona iis relicta patris prodigalitati committantur, providere studet. Ad quem finem obtinendum, sub conditione, *si pater liberos emancipauerit*, eos instituit haeredes, iisque, deficiente conditione, alium substituit haerodem, fortassis quoque huius fidei committit, ut haereditatem liberis, quam primum a patria potestate liberati fuerint, restituat. Iam si pater emancipationem detrectet, non quidem legitimae ususfructum habet, quia legitima non debetur, neque testamentum querela inofficis*

im-

Idem de administratione legitimae ferendum est iudicium, quoniam patri administratio perinde, ac usufructus, vi patriae potestatis ipso iure competit, adeoque ipsi inuito regulariter adimi nequit. Equidem Imperator in *dict. Nov. 117. c. 1. §. 1.* liberis sub potestate positus, si quidem perfectae sint aetatis, licentiam dat, res iure pleni dominii ipsis relictas, siue donatas,

XVI

tas, quo volunt modo, disponere, si vero aetate minores sint, testatori, aut donatori, etiam matri et aviae, concedit arbitrium prospiciendi, per quem donata aut relicta sint gubernanda, quamvis maritis iunctae sint memoratae mulieres. Quemadmodum vero in *proëmio praecedente* permiffa vñusfructus paterni ademptio, ad bona, quae partem legitimam non efficiunt, restringitur: ita, quae in *Spbo* 1. sequitur tractatio de libertate administrationem bonorum donatorum, vel relictorum pro lubitu disponendi, certe partem, quae lege debetur, non concernit. Interim, si mater de mariti moribus secus suspicata, administrationem bonorum patri penitus ademerit, ac alteri alicui commiserit, fieri potest, ut arbitrio iudicis, ob rationes sat graues, etiam legitimae administratio patri auferatur. Nam reipublicae expedit, ne sua re quis male vtendi facultatem habeat. §. 2. *I. d. iis, qui sui vel alien. iur. sunt.* Neque adempta administratione, mox ius vtendi fruendi perit. *l. fin. C. d. curat. furios. iunct. l. fin. §. 1. C. d. bon. quae liber.* Quandoquidem in aprico est, vñusfructum, et administrationem, res diuersas ac separatas esse. a LEYSER *Spec. XCII. Med. 1.* Ex aduerso vñusfructu denegato, non sequitur, etiam administrationem patri ademptam esse. Quam is regulariter vi patriae potestatis retinet, HARTM. PISTOR. *L. IV. qu. 11. n. 13.* CARPZOV *P. II. C. 10. d. 11.* DN. DE WERNHER *P. IV. Obs. 83.* frustra dissentientibus STEPHAN. *ad Nou. 117. n. 4.* LVDOVIC. *d. tacit. prohibit. vñusfruct. patern. §. XXIV.* Nam in *d. Nou. 117. c. 1. §. 1.* quidem, quando testator, vel donator administratorem non constituit, iudex competens iubetur curatorem fide dignum ordinare. Sed enim vero saltem de casu, quo testator, vel donator patrem administratione expresse prohibuit, nullumque ordinavit dispensatorem, id asseritur, sicut tota series *d. §. 1.* ab vnde docet. E contrario si solummodo vñusfructus ademptus, de administratione vero nihil dictum est, quod tum quoque pater, etsi administrare velit, prohibendus, eiusque loco curator con-

constituendus sit, de eo dicta Nouella nihil habet. Quare sufficit, quod tali casu cesser legiſ dispositio, patrem a bonorum administratione remouens. STRYK *Vf. Mod. Pand. L. VII. tit. 1. §. II.*

In computanda legitima spectanda est quantitas patrimonii, quae tempore mortis, *l. 6. C. d. inoff. test.* aere alieno deducto, superest. *l. 8. §. 9. ff. Eod.* Iam, si de patre ab usufructu et administratione legitimae non excludendo agitur, imprimis ista computandi ratio locum sibi vindicat. Neque vero cum TITIO *ad Lauterb. Obs. CLXXV.* existimes, quaestionem, *an legitima sit pars bonorum, vel haereditatis?* otiosam esse, ita, ut res eodem recidat, siue legitimam, deducto prius aere alieno, aestimes, siue trientem, vel semissem haereditatis, ac connexi oneris, ad exsolutionem aeris alieni partem ratam conferendi, legitimam dicas. Nam si pater solummodo usufructu et administratione legitimae gaudet, in censum quidem venit pars bonorum, pro quibus habentur, quae deducto aere alieno super sunt, *l. 39. §. 1. d. V. S.* neutiquam vero pars *haereditatis*, quae commoda et incommoda comprehendit, *l. 62. d. R. I.* quia pater non est haeres, neque creditoribus haereditariis respondere cogitur, quapropter non, nisi debitis haereditariis solutis, parte bonorum, quae lege debetur, uti frui eamque administrare valet. Verbi causa testator relinquit haereditatem 12000 imperialium, sed 4000 debet. Tum pater non, nisi hoc debito saltem quoad calculum deducto, tertiam, vel dimidiam partem residuorum 8000 secundum liberorum numerum, tanquam legitimam, iure usufructus et administrationis perit.

Pro qua parte is ad tributa, collectas ac similia impendia ferenda concurrat, quia onera sunt fructuum, *l. 13. d. impens. in res dotal. fact.* quae, siue modo ordinario, siue extra ordinem exigantur, ad ipsum, tanquam usufructuarium, quoad partem istam pertinent. *l. 7. §. 2. l. 27. §. 3. l. 52. d. usufr. l. 28. d. usu et usufr. et redit. et habit. et oper. per leg. vel fideic. dat.* Nec minus ipse modicam refectionem, si qua opus est, suscipere

XVIII

perere tenetur, *d. l. 7. §. 2. d. Vsfufr.* DN. DE BERGER *Oecon. Iur. L. II. tit. 3. §. 19. not. 7.* et magnam, vel quoque modicam, a liberis pro parte rata praestandam, si fecerit, sumus ab iis repetit. *arg. l. 7. C. d. Vsfufr.* MENCKEN *ad Pand. L. VII. tit. 1. §. 10.* Simili ratione onera, ultra fructus perceptos soluta, grauant liberos perinde, ac quemuis alium proprietarium. LAVTERBACH *d. vsfufruct. patern. §. XXXII.* Verumtamen dubitatur, vtrum tantum fructus eius anni, quo onera sunt soluenda, an omnium, per quos vsusfructus durauit, annorum reditus, in rationes referendi sint, ad eruendum onerum excessum? Posteriori sententiam tuetur a LEYSER *Spec. CVI. Medit. 3. sequutus IO. BAPT. COSTA remed. subsid. 92. n. 1.* arbitratusque, tunc saltem subleuandum esse vsusfructuarium, quando multitudine onerum totus vsusfructus inutilis redditur, secus, si impendia vnus saltem anni fructus transcendant. Enimvero prior sententia, quam amplexus est ZIEGLER *d. iur. maiest. L. II. c. 3. §. 37.* merito praefertur. Nam tributa singulis, vel certis annis soluenda, regulariter magis fructuum cuiusuis, quo debentur, anni, quam praeteriti, vel futuri temporis onus referunt, quantumuis res onerata ita sit affecta, vt quilibet possessor etiam ob onera praeteriti temporis, quo non possedit, conueniri possit, antecessore ad indemnitate ipsi praestandam obligato. Igitur, quando tributa immodica, vt tempore belli contingit, fructus anni, quo soluenda sunt, excedunt, tunc onus non solum vsusfructus, sed et proprietatis eo ipso adparet, quo ipso illa, tam intuitu proprietatis, quam respectu vsusfructus, indicuntur. Sic claudicat LEYSERI argumentatio: quia tributorum solutio est fructuum onus, ergo proprietario, qui nihil percepit, quamdiu aliquid ex praeteritis saltem annis emolumentum penes vsusfructuarium residet, imponi nequit. Non quidem, durante nuda proprietate, aliquid de tributis proprietario recte imponitur, verumtamen excessus, sine ipsius culpa contingens, tam proprietatem, quam vsusfructum, ita quidem absor-

absorbet, vt, sicut usufructuarius decrementum vsusfructus, quamdiu hoc iure vitur, aequo ferre debet animo, ita, vsufructu finito, proprietarius decrementum plenae proprietatis, quoad culpae usufructuarii non adscribitur, in restitutione excessus consistens, desigere nequeat. Sufficitque talis modi damnnum nullibi referri ad onera usufructuarii. Cui porro argumentum a conductore desumptum frustra obiicitur. Conductor, licet vbertatem praeteritorum, vel sequentium annorum, cum sterilitate vnus alteriusque anni compensare debeat, *l. 8. C. d. locat. cond.* nihilominus fructus, pro quibus mercedem soluit, consequitur. Econtrario usufructuarius, si excessum tributorum cum fructibus aliorum annorum compensare cogatur, lucrum, quod secundum intentionem constituentis habere debet, amittit. Sic neutriquam eadem, sed dispar conductoris, et usufructuarii est ratio, multo minus vera est LEYSE-RI opinio, quod maior ratio obstet usufructuario. Potius tueretur usufructuarium ratio, in *l. 30. §. 1. d. legat. 3.* fundata, quae facultatem, vsufructum inutilem reddendi, reprobat. Ita enim merito concludimus, quod per consequentiam necessitas, excessum tributorum alicuius anni cum abundantibus aliorum annorum fructibus compensandi, improbetur, quo via, ad totum vsufructum inutilem reddendum, praeccludatur.

¶ Etsi ergo excessus onerum et tributorum bona, quae liberis obuenerunt, imminuat: non tamen idem de alimentis, et impensis ad educationem liberorum requisitis, ferendum est iudicium. In *l. 8. §. 5. C. d. bon. quae liberi* ait Imperator: *Ipsam autem filium, vel filiam, filios, vel filias, et deinceps, alere patri necesse est, non propter haereditates, sed propter ipsam naturam et leges, quae, a parentibus alendos esse liberos, imperauerunt.* Etsi ergo alimenta tam fructibus legitima, quam caeteris ad liberos pertinentibus reditibus, sint maiora: tamen patri eam ob causam non licet res liberorum vendere, vel pignori supponere, vti ex aduerso haec licentia patri datur, si aes alienum

XX

vrgeat, ex persona defuncti, a quo bona prouenerunt, descendens, (quocum recte comparatur excessus tributorum,) vel, si legata aut fideicommissa adsint, siue annalia, siue semel relicta, quae ex redditibus praestari nequeunt. *d. l. 8. §. 4. 5.* Vnde solida exoritur consecutio, excessum alimentorum oneribus patris haud inopis accenseri. Alii vero sine ratione afferunt, quod talismodi excessu proprietati bonorum derogeretur. Quemadmodum frustra alii distinguunt, an patri vsusfructus competat; an minus: ita, vt hoc casu alimenta, fructus excedentia, bona liberorum minuant; secus illo. Sed et vapulant, qui patri bona administranti permittunt, vt, quas ad liberos alendos fecit impensas, in rationes referat, et a bonorum substantia deducat: saltemque hanc facultatem patri, administratione destituto, denegant. Neque maiorem merentur applausum, qui propugnant, quod pater alimenta, quibus fructus bonorum filii non sufficiunt, sine protestatione suppeditans, donasse censeatur, nec repetere queat; negant vero, quod pater, protestatione sibi prospiciens, a repetitione sit arcendus. Quibus omnibus satisfecisse videmur in *Diff. d. patr. ad liber. qui bon. habent alend. obligat. §. XIII. seqq.*

Nunc instat dies *12. Iun.* memoriae illustrium BORNIO-
RVM celebrandae dicatus. Cuius rei causa vir nobilissimus,
QVIRINVS GOTTLIEB SCHACHER, Lipsiensis,
in auditorio nostro isto die hora IX. orationem solennem, de
Poetarum apud veteres ICTos autoritate, habebit. Quam solen-
nitatem, vt RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICVS,
COMITES ILLVSTRISSIMI, *utriusque reipublicae Procures*
grauissimi, nec non generosissimi ac nobilissimi Academiae ci-
ues, frequenti praesentia, qua par est, obseruata ac
humanitate rogamus. Lipsiae *Fest. Trinit.* ann. *MDCCCLXII*

L I P S I A E

EX OFFICINA LANGENHEMIA

ULB Halle

3

006 385 451

Pr. 47. num. 29.

MEMORIAM
BORNIANAM

IN
AUDITORIO ICTORVM
SOLENNI ORATIONE

DIE XII. IVN. CIOIOCLXII

HORA IX.

RECOLENDAM

INDICVNT

ORDINARIVS
SENIOR ET RELIQVI FACVLTATIS
IVRIDICAE LIPSIENSIS ASSESSORES

De usufructu et administratione legitima, a matre et
ascendentibus maternis liberis relinquendae,
patri non adimendis.

